

**TJELESNA AKTIVNOST KAO MEDIJATOR UTJECAJA NA KVALITETU ŽIVOTA I FUNKCIONALNI
OPORAVAK PACIJENTA NAKON ARTROPLASTIKE KUKA MINIMALNO INVAZIVNIM
PRISTUPOM ILI KLASIČNIM PRISTUPOM**

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razlike u funkcionalnom oporavku i kvaliteti života osam godina nakon ugradnje umjetnog zgloba kuka između skupine bolesnika operiranih klasičnim pristupom i skupine operirane minimalno invazivnim pristupom na zglob kuka te ulogu tjelesne aktivnosti, kao i indeksa tjelesne mase kao medijatora tog procesa. Klasični, lateralni pristup na zglob kuka je tehnika koju čini longitudinalna incizija te djelomično dezinseriranje m. gluteus mediusa i m. gluteus minimusa (Bauer-Hardinge tehnika). Od klasičnog anterolateralnog pristupa (Watson-Jones) razvio se anterolateralni minimalno invazivni operacijski pristup na zglob kuka. Ključna karakteristika je da se na zglob kuka pristupa između m. gluteus mediusa i m. tensor fasciae latae.

Istraživanje je provedeno u Klinici za ortopediju Lovran 2019. godine. Ovaj dio istraživanja je bio transverzalni, ali je ujedno i treći, završni dio prospektivne longitudinalne studije čiji je inicijalni uzorak bio 130 ispitanika podijeljenih u dvije skupine. U konačnu obradu, osam godina nakon operacije u istraživanje je uključeno 68 ispitanika, tj. 32 u klasično operiranoj grupi i 36 u minimalno invazivnoj skupini, uz podjednaki postotak odaziva u obje skupine. Uzorak varijabli se sastojao od morfološke varijable (indeks tjelesne mase), podataka o tjelesnoj aktivnosti IPAQ (eng. *International Physical Activity Questionnaire*), podataka o kvaliteti života SF-36 (eng. *Short form 36*), HHS indeksa (eng. *Harris hip score*), podataka iz specifičnog upitnika o tjelesnoj aktivnosti i provedenoj rehabilitaciji (upitnik dizajniran isključivo za ovo istraživanje), opsega pokreta fleksije i abdukcije zgloba kuka, jakosti abduktorne muskulature mjerene dinamometrom, brzine hodanja na hodnoj pruži na 50 metara, ekspertne procjene stupnja šepanja i vizualne skale boli (VAS). Uzimali su se podaci o komorbiditetima i bilježila ugradnja novih endoproteza ne samo na isti ili suprotni zglob kuka već i na druge zglobove. Podaci su obrađeni pomoću programa za statističku obradu podataka STATISTICA verzija 13.5.0.17, 1984-2018 TIBCO Software Inc. Pri obradi podataka bile su korištene deskriptivne i odgovarajuće analitičke metode.

Bolesnici operirani minimalno invazivnim pristupom imali su nešto bolji funkcionalni oporavak čak i 8 godina nakon operacijskog zahvata. To se očitovalo u manjoj prisutnosti

šepanja u odnosu na bolesnike operirane klasičnim pristupom ($p=0,032$) te također u određenim aspektima kvalitete života: ograničenje zbog tjelesnih poteškoća ($p=0,01$), nivo energije ($p=0,02$), socijalno funkcioniranje ($p=0,02$), bol ($p=0,02$) i percepcija općeg zdravlja ($p=0,00$). *Harris hip score* bio je bolji u bolesnika operiranih minimalno invazivnim pristupom u odnosu na klasični pristup ($p=0,03$). Veća razina tjelesne aktivnosti u obje skupine statistički značajno je bila povezana s boljim funkcionalnim oporavkom dok indeks tjelesne mase u obje skupine nije statistički značajno utjecao na ishod operacije. U dodatnoj analizi rezultata gdje su promatrane varijable opseg pokreta fleksije i abdukcije zgloba kuka, jakost abduktorne muskulature, bol i hodna pruga na 50 m rezultati pokazuju da nema statistički značajne razlike između skupina u promatranim varijablama, osim za varijablu opsega pokreta abdukcije ($p<0,001$).

Temeljem dobivenih rezultata zaključuje se da postoje određene prednosti za bolesnike operirane MIS pristupom. U slučaju da su tim pristupom operirani stariji bolesnici imati će očekivano veću jakost muskulature i bolju posturalnu kontrolu te posljedično manju šansu od pada i potencijalnog ozljeđivanja. U slučaju i starijih i mlađih bolesnika, veliki broj će se moći vrlo vjerojatno vratiti svim aktivnostima kojima se bavio i prije čak i u sportove uz preduvjet odgovarajućih motoričkih i funkcionalnih sposobnosti za navedenu aktivnost. Stoga se može preporučiti da je ovakav pristup liječenju potreban i široj populaciji, a ne samo radno aktivnoj zbog poboljšanja kvalitete života. Minimalno invazivni pristup je u nekim zdravstvenim sustavima često rezerviran za mlađu životnu dob premda je ovim istraživanjem dobiveno da neovisno o dobi on ima pozitivan utjecaj čak i nakon 8 godina, ne samo tijekom rane rehabilitacije što je prije dokazano. Dugoročno gledano na ovaj način bi se umanjilo izdvajanje sredstava za zdravstveno i socijalno zbrinjavanje starijih osoba te trajanje bolovanja mlađih osoba koje je vrlo skupo.

Ključne riječi: *Harris hip score, indeks tjelesne mase, kvaliteta života, razina tjelesna aktivnost, ugradnja umjetnog zgloba kuka*